

biriktirmişti, ufak bir şey... (...) Fakat bu ufak şey bu namuslu aile babasını senelerce yormuş, senelerce alını terletmişti. O parayla işte şimdi karısını, çocuklarını sokak ortasında kalmaktan koruyan, Süleymaniye'deki şu beş odalı evciği, Ahmed Cemil'in bazen gülererek "bizim konak" dediği mesken alınmıştı. Ahmed Cemil evin alınışını pek iyi hatırlar. O zaman on dört yaşında vardı. Tam okula yatılı olarak verildiği sene... Babası oğlunu ev alınmadan önce okula yatılı olarak bırakmadığı için o zamana kadar beklemişti. O gün, ilk kez olarak kira evinden kurtulup kendi evlerine geldikleri gün, ne telaş içindeydiler! Bütün eşya aşağıda mermer avluya, mutfığa, sokağa bakan odaya tıklmış; her şey birbirine karışmış, babası, annesi, kız kardeşi bu gürültünün içinde şaşırmış, bu karışıklık içinden hangisini almak, hangisini nereye koymak gerekeceğinde kararsız kalmışlardı. O vakit babasıyla annesi arasında bir süreden beri devam eden konu yenilenmiş, o, babasına Kula'dan hediye gelen kilim döşemelerin yukarıdaki pembe odaya mı yoksa sofaya mı konacağı meselesi tazelenmişti. O zaman herkes bir görüş belirtti: herkesten maksat Cemil ile İkbâl... Cemil doğal olarak babası gibi pembe odayı, İkbâl annesine uyararak sofayı uygun görüyorlardı. Sonunda hizmetçi kız -taşralı iriyarı bir kız-hakem atandı. Hizmetçi şaşaladı, bu hakemlik sıfatının önemi altında beyni darmadağın oldu. O hem pembe odaya hem sofaya taraftar çıkıyordu. Onun düşüncesini uygulamak gerekse kilim döşeme ikiye bölünecekti. Kendi evlerine gelmiş olmak hepsinde bir eğlence eğilimi uyandırmıştı. En küçük vesilelerle bir şaka ediliyor, lüzumundan fazla gülünüyordu. Bu önemli mesele de bir eğlenceye vesile oldu. Ahmed Cemil'in fesini kura çantası yaptılar, iki kâğıt parçasına "pembe" ve "sofa" kelimeleri yazıldı. O zaman talih karar verdi, pembe odaya yâr oldu. Şimdi ne zaman Ahmed Cemil o eskimek bilmeyen kilim döşemenin üstüne otursa babasının bir hâkim ciddiyetiyle elini fese sokarak, "Göreyim seni pembe oda, senin merhametine kaldı!" deyişi gözlerinin önüne gelir.

O zamana kadar mutluydular! Her akşam yemekten sonra saatlerce birlikte otururlar, babası yazısını yazar; düsturları karıştırır, Ahmed Cemil bir köşeye büzülür, dersine çalışır; annesi oğluna bir gömlek ya da kızına giysi dikmekle meşguldür; İkbâl -kız çocuklarını daima annelerinin eteklerine yönelten bir duyguyla- annesinin yanında, mesela babasının eskimiş para kesesinin yerini almak üzere yeni bir kese örer; ara sıra bu dört kişiden birinin ağzından çıkıvermiş bir serseri kelime söyleşi vesilesi olur, Ahmed Cemil başını kaldırır, İkbâl güler, babası bir hikâye söyler. Bazen iştiğalin türü değiştirilir. Babası yazılarını bitirmiştir, Ahmed Cemil dersini yapmıştır, daha yatağa gitmek için bir hayli zaman vardır. O zaman ortaya başka bir iş çıkar. Babasının Mesnevi'ye pek merakı vardır; gelişigüzel bir yeri açılır, her yeri çekici olan bu kitabın bir hikâyesi okunur, Ahmed Cemil'in küçük yaşından beri öğrenim konusunda bütün adımlarına rehber olan bu baba o zaman oğluna ders verir: Bir nükteyi anlatmak, bir mazmunu yorumlamak için saatlerce yorulur; bu genç dimağı bir gonca gibi nazik parmaklarla açmaya çalışır.

Kendi evlerine geldikten sonra bu gece eğlenceleri haftada bir kereyle sınırlı kaldı. Ahmed Cemil okulda yatılı olduktan sonra bu aile topluluğunun önemli bir üyesi haftada altı gece hazır bulunmaz oldu. Babasının deyimiyle iskemle üç ayaklı kaldı. Fakat ne yapalım? Her şeyden önce çocuğu hayata hazırlamalı. Hatta mümkün olsaydı da İkbâl'i de verselerdi. O zaman iskemle iki ayağı üzerinde durmaya çalışırdı...

Heyhat! Şimdi iskemle yine üç ayak üstünde fakat bu kez eksilen ayak o kadar önemli bir ayak ki iskemle duramıyor...

O günden sonra bu küçük mutlu aile nasıl değişmiş, birdenbire bir kader darbesine uğrayan bu yuvacık nasıl perişan, baş aşağı düşmüş gibiydi. O zamandan beri o pembe odanın içinde o kilim döşemenin üstünde bir şey noksandı, bu evin bütün havasında hayatın büyük bir unsuru eksilmişti. O noksana kendilerini alıştırıramamışlardı. Hele ilk matem günlerinde bir akşamüstü mesela kapı çalınsa İkbâl'in, "Babam geldi," diyeceği tutardı. Yemek sofrasının başında toplandıkları zaman hepsinin dimağında yer etmiş olan o yüz sanki henüz orada karşılarındaymışçasına o, yemeye başlamadan ellerini uzatamazlardı.

(...)

Halit Ziya Uşaklıgil